

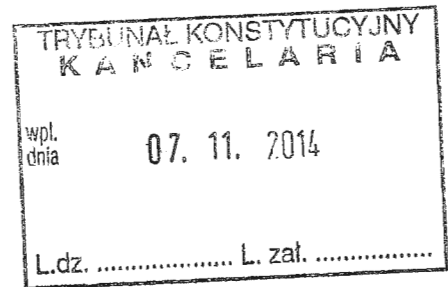

Rzeczpospolita Polska
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 5 listopada 2014 r.

PG VIII TK 21/14

K 6/14

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z:

1) wnioskiem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, złożonym na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji, o zbadanie zgodności następujących przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r., poz. 24):

- ”1) art. 14 ust. 3 - z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,
- 2) art. 19 ust. 3 - z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji,
- 3) art. 11 i art. 14 ust. 1 - z art. 2 i art. 41 ust. 1 Konstytucji”;

2) wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich „o stwierdzenie niezgodności:

1) art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24, zwanej dalej ustawą) w zakresie, w jakim określa, że ustawa reguluje postępowanie wobec osób, które

odbywają prawomocnie orzeczoną karę pozbawienia wolności, wykonywaną w systemie terapeutycznym z art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

2) art. 9 w zw. z art. 1 pkt 2 i 3 ustawy wymienionej w pkt 1 w zakresie, w jakim nie określa terminu wydania w postępowaniu wykonawczym opinii psychiatrycznej i psychologicznej o stanie zdrowia stanowiącej następnie podstawę wniosku dyrektora zakładu karnego do właściwego sądu o uznanie osoby, której dotyczy wniosek, za osobę stwarzającą zagrożenie z art. 2 i art. 41 ust. 1 Konstytucji RP,

3) art. 14 ust. 2 i 3 ustawy wymienionej w pkt 1 z art. 2 Konstytucji RP oraz z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP,

4) art. 23 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 1 z art. 47 i art. 49 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

5) art. 25 ustawy wymienionej w pkt 1 w zakresie, w jakim nie określa zasad postępowania terapeutycznego, jakim zostaje objęta osoba umieszczona w Ośrodku z zasadą zaufania obywateli do państwa i prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP,

6) art. 46 ust. 1 oraz art. 47 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 1 w zakresie, w jakim nie przewidują sporządzenia tożsamyh opinii biegłych, jak opinie wymagane w celu umieszczenia w Ośrodku, z art. 2 i art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP”;

3) pytaniem prawnym Sądu Okręgowego w Lublinie I Wydział Cywilny, „czy:

1) art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2 oraz art. 42 Konstytucji,

2) art. 9 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub

wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2 Konstytucji,

3) art. 11 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2 Konstytucji,

4) art. 14 ust. 1-4 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3, w zw. z art. 41 ust. 1 i 2, w zw. z art. 42 ust. 3, w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

5) art. 24 ust. 1, 3, 4 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji,

6) art. 32 ust. 1 w zw. z art. 46 i art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 41 ust. 1 i 2 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji”

oraz

4) złożonym przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział I Cywilny pytaniem prawnym z dnia 27 czerwca 2014 r.:

„- czy art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r., poz. 24) jest zgodny z art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

- czy art. 14 ust. 2 i 3 wskazanej ustawy jest zgodny z art. 41 ust. 1 i 42 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji,

- czy art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze wskazanej ustawy jest zgodny z art. 177 Konstytucji RP”

- na podstawie art. 27 pkt 5 w związku z art. 33 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) -

przedstawiam następujące stanowisko dodatkowe:

- 1) art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r., poz. 24) w zakresie użytego wyrażenia „wysokie prawdopodobieństwo” nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 14 ust. 3 ustawy powołanej w pkt 1 w zakresie użytego wyrażenia „bardzo wysokie prawdopodobieństwo” nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji;
- 3) art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy powołanej w pkt 1 nie jest niezgodny z art. 177 Konstytucji;
- 4) na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) postępowanie w pozostałym zakresie pytania prawnego Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu podlega umorzeniu, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 10 października 2014 r. Trybunał Konstytucyjny zwrócił się o przedstawienie dodatkowego stanowiska do wcześniej połączonych: wniosku Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 marca 2014 r., wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 16 maja 2014 r. oraz pytania prawnego

Sądu Okręgowego w Lublinie I Wydział Cywilny z dnia 24 kwietnia 2014 r. (sygn. akt) w związku ze złożeniem pytania prawnego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział I Cywilny z dnia 27 czerwca 2014 r., uzupełnionego w dniu 6 października 2014 r. (sygn. akt), które zostało dołączone do sprawy o sygn. akt K 6/14, w celu łącznego rozpoznania pod wspólną sygn. akt K 6/14 - z uwagi na tożsamość przedmiotu sprawy.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z przytoczonym wyżej pytaniem prawnym na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

Uczestnik postępowania odbywał karę pozbawienia wolności za czyny z art. k.k. i art. k.k. w wymiarze oraz za czyny z art. k.k., art. k.k., art. k.k. oraz art. k.k. w wymiarze na Oddziałach Terapeutycznych Zakładów Karnych. W dniu lutego 2014 r. - po odbyciu kary - opuścił Zakład Karny w G. Dyrektor tego Zakładu, wnioskiem z dnia stycznia 2014 r., zwrócił się, na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r., poz. 24) [dalej: ustawa z dnia 22 listopada 2013 r.], o uznanie uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie. Wnioskodawca powołał się m. in. na opinię psychologiczną sporządzoną w trakcie pobytu uczestnika w Zakładzie Karnym.

W sporządzonej w postępowaniu sądowym przez dwóch biegłych psychiatrów i biegłego psychologa opinii, po jednorazowym badaniu, biegli stwierdzili, że uczestnik jest osobą z zaburzeniami osobowości, a zaburzenia te mają taki charakter i nasilenie, że zachodzi bardzo wysokie prawdopodobieństwo, że popełni w przyszłości czyn zabroniony z użyciem przemocy lub groźby jej użycia, przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej.

Sąd Okręgowy w J , w sprawie , postanowieniem z dnia marca 2014 r. orzekł zgodnie z wnioskiem i uznał uczestnika za osobę

stwarzającą zagrożenie oraz nakazał umieścić go w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym (dalej: Ośrodek).

Od tego orzeczenia uczestnik wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu.

W uzasadnieniu pytania prawnego, odnoszącym się do zarzutu niezgodności art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu przypomniał, że „[z]godnie z uzasadnieniem do projektu ustawy (druk sejmowy 1577) miała ona dotyczyć zaburzonych psychicznie sprawców najgroźniejszych przestępstw, którzy nadal (po odbyciu kary) stanowią zagrożenie dla społeczeństwa z uwagi na charakter lub nasilenie zaburzeń”, po czym stwierdził, iż „[a]rt. 1 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r., poz. 24) określa podmiotowy zakres ustawy, czyli krąg osób, wobec których stosowane mogą być przewidziane w niej środki (nadzór prewencyjny lub umieszczenie w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym). Wskazane w powołanym przepisie przesłanki tworzą jednak bardzo szeroki krąg podmiotów, które mogą nią być objęte i nie zawierają jakiegokolwiek konkretyzacji, która pozwalałaby na prawidłowe a nie intuicyjne stosowanie przepisów ustawy. Mówią bowiem o osobach odbywających karę pozbawienia wolności, bez jakiegokolwiek jej określenia czasowego, w systemie terapeutycznym, również nie uściślając powodu, z którego system ten był zastosowany, u których występowały zaburzenia psychiczne w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnej, a zaburzenia te stwarzają, co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźby jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą o górnej granicy co najmniej 10 lat. Zwraca uwagę szeroki i praktycznie nieograniczony krąg czynów przeciwko wyliczonym w ustawie dobrom, a nade

wszystko wprowadzone kryterium prawdopodobieństwa z niedookreśloną cechą <wysokie>. Ustawa dotyczy więc osób, które odbywają lub odbyły karę pozbawienia wolności, jednak po spełnieniu przesłanek z art. 1 mimo zakończenia kary nie odzyskują wolności lub nie odzyskują jej w pełni. Nie ulega więc wątpliwości, że omawiana ustawa wprowadza możliwość istotnego ograniczenia lub pozbawienia wolności osobistej osób, które zostały, czy mogą zostać nią objęte” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 3-4).

W dalszej części uzasadnienia pytania prawnego Sąd Apelacyjny we Wrocławiu powołał się na treść art. 41 ust 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, po czym, nawiązując do zawartych w art. 31 ust. 3 Konstytucji zasad dopuszczalnego ograniczenia w korzystaniu z konstytucyjnych praw i wolności, podniósł, że „[j]ednak, by takie ustawowe ograniczenie mogło być wprowadzone w życie i stosowane przez wskazane ustawą organy, musi spełniać kryteria prawidłowej legislacji, o której niejednokrotnie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny. I tak w wyroku z 20 maja 2014 r. (SK 13/13, OTK - A 2014/5/54) wskazano, że na ustawodawcy ciąży obowiązek tworzenia przepisów spełniających wymaganie określoności. W szczególności przepis ograniczający konstytucyjne wolności lub prawa powinien być sformułowany w sposób pozwalający jednoznacznie ustalić, kto i w jakiej sytuacji podlega ograniczeniom i być na tyle precyzyjny, by zapewniona była jego jednolita wykładnia i jednolite stosowanie. Wskazano, na trzy kryteria: precyzyjność regulacji prawnej, jasność przepisu, legislacyjną poprawność przepisu. Precyzyjność regulacji to możliwość dekodowania z przepisów jednoznacznych norm prawnych za pomocą reguł interpretacyjnych przyjmowanych na gruncie określonej kultury prawnej (...)” i reasumując swoje wywody w tej części stwierdził, że „[o]mawiany przepis nie daje możliwości takiego, jak opisano w orzeczeniu, jego stosowania” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 4).

Z kolei we fragmencie uzasadnienia pytania prawnego odnoszącym się do zarzutu niezgodności art. 14 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. z art. 41

ust. 1 i art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji Sąd Apelacyjny we Wrocławiu stwierdził, że zawarte tam uwagi dotyczące precyzyjności regulacji są aktualne także w zakresie uzasadnienia odnośnie do pytania dotyczącego art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze powołanej ustawy.

Sąd pytający stwierdził, że w art. 14 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. „użyte (...) zostały typowe zwroty niedookreślone: wysokie i bardzo wysokie prawdopodobieństwo, które po pierwsze pozwalają na zastosowanie wobec osoby objętej postępowaniem opartym na przepisach ustawy ograniczenia lub pozbawienia wolności osobistej, po drugie pozwalają na różnicowanie stosowanych środków. Dalej ocena spełnienia przesłanek ustawy odnosić się ma do prawdopodobieństwa (dużego lub bardzo dużego), czyli również okoliczności nieprecyzyjnej. Prawdopodobieństwo jest bowiem tylko pewnego rodzaju przewidywaniem, statystyczną możliwością wystąpienia pewnego zjawiska, w sprawie niniejszej przypuszczeniem najpierw biegłych, a potem korzystającego z opinii biegłych Sądu, o możliwym dalszym nagannym w świetle przepisów prawa karnego zachowaniu uczestnika postępowania. Ustawa nie zawiera żadnych kryteriów, które pozwalałyby na uznanie prawdopodobieństwa za uzasadniające już jej stosowanie, jak również rozgraniczenie prawdopodobieństwa dużego od bardzo dużego” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 5).

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wskazał też, że „[d]odatkowo ustalić należy nie tylko prawdopodobieństwo (duże lub bardzo duże) nagannego zachowania, ale prawdopodobieństwo zachowania mającego postać czynu zabronionego popełnionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej i do tego zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi, co najmniej 10 lat”, po czym zwrócił uwagę, iż „[s]topień nieprecyzyjności, brak praktycznie jakichkolwiek przesłanek pozwalających na precyzyjne i jednolite orzekanie na podstawie ustawy czyni niemożliwe jej prawidłowe stosowanie. Biegli mają bowiem stworzyć prognozę kryminalnych zachowań uczestnika w przyszłości. Budzi wątpliwości, czy

sporządzenie na podstawie jednokrotnego badania, jak w niniejsze sprawie, opinii, która z reguły stanowić będzie podstawę orzekania o *de facto* pozbawieniu lub ograniczeniu wolności na czas nieograniczony, tak by stanowiła ona miarodajną podstawę orzeczenia, jest w ogóle możliwe. Na jej to podstawie również Sąd zamienić się ma w swego rodzaju prognostyka i stwierdzić, że uczestnik stwarza lub nie zagrożenie” (tamże).

Odnosnie do zarzutu niezgodności art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. z art. 177 Konstytucji Sąd Apelacyjny we Wrocławiu dodatkowo wskazał, że „[u]stawa nakłada zaś na Sąd obowiązek wystawiania swego rodzaju świadectw charakterologicznych nie wyjaśniając, jak Sąd ma to zrobić, by orzekać w sposób odpowiadający konstytucyjnemu pojęciu sprawowania wymiaru sprawiedliwości, a nie sprowadzać orzekanie do akceptacji lub nie opinii biegłych stanowiących rodzaj prognozy i niemożliwych do weryfikacji, co do których to opinii nie dano sądowi nawet możliwości zarządzenia sporządzenia ich po obserwacji w zakładzie psychiatrycznym (art. 13 ust. 1 ustawy). Raz jeszcze podkreślić należy, że wydawane przez Sąd orzeczenie o treści określonej omawianą ustawą: o tym, że uczestnik stwarza zagrożenie, lub go nie stwarza, jest orzeczeniem o prognozie, co najwyżej o fakcie, zresztą trudno sprawdzalnym na etapie orzekania, a nie sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. 2013, poz. 427 tekst jednolity). Sąd rozpoznając sprawę z zasady dokonuje subsumcji określonego stanu faktycznego do konkretnej normy prawnej, oceniając, czy istnieją podstawy do jej zastosowania. Orzekając zaś w sposób wymagany ustawą zawiera Sąd w postanowieniu psychologiczno - psychiatryczną ocenę uczestnika na przyszłość, co z zasady nie jest rolą organu wymierzającego sprawiedliwość, nie jest też zastosowaniem konkretnej instytucji prawnej wobec uczestnika” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 6-7).

Zdaniem Sądu pytającego, odpowiedź na przedstawione pytanie „ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy

Może wyjaśnić

podstawowe zagadnienia, a mianowicie czy zawarte w ustawie przesłanki, w ocenie pytającego Sądu nieostre i nieprecyzyjne, dają podstawy do jej stosowania i orzekania wobec uczestnika przewidzianych w niej sankcji, prowadzących do naruszenia konstytucyjnych wolności” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 3).

Analiza pytania prawnego i stanu faktycznego sprawy zawisłej przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu dowodzi, że spełnione zostały formalne przesłanki pytania prawnego: przesłanka podmiotowa, ponieważ z pytaniem wystąpił sąd; przesłanka przedmiotowa, ponieważ pytanie dotyczy konstytucyjności norm zawartych w art. 1, art. 14 ust. 2, art. 14 ust. 3 i art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. oraz przesłanka funkcjonalna, ponieważ istnieje zależność między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed tym Sądem, ujmowana w postaci relewantnej (prawnie doniosłej) relacji pomiędzy odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem tej sprawy (wszystkie zaskarżone przepisy mogą stanowić podstawę rozstrzygnięcia sądu *meriti*).

Ocena zarzutu niezgodności art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

We fragmencie uzasadnienia pytania prawnego, odnoszącym się do tego zarzutu, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyliczając mankamenty art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., stwierdził, że najpoważniejszym z nich („nade wszystko”) jest wprowadzone kryterium prawdopodobieństwa z nieookreśloną cechą „wysokie”. Na marginesie należy zauważyć, że Sądowi pytającemu najprawdopodobniej chodziło o pełne brzmienie art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., ponieważ art. 1 tej ustawy nie jest podzielony na ustępy, wskazanie zatem w odpowiednim fragmencie uzasadnienia pytania prawnego na art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. należy uznać za oczywistą omyłkę pisarską.

Następnie Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyraził pogląd, że zaskarżony przepis dlatego jest niezgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3

Konstytucji, ponieważ nie spełnia wymogów określoności, co powoduje, że nie gwarantuje on takiego jego stosowania jak w kontrolowanym instancyjnie przez Sąd pytający orzeczeniu sądu pierwszej instancji.

Można zatem przyjąć, że, w ocenie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, zaskarżony przepis jest niezgodny z art. 41 ust. 1 Konstytucji, dlatego że nie został „sformułowany w sposób pozwalający jednoznacznie ustalić, kto i w jakiej sytuacji podlega ograniczeniom i być na tyle precyzyjny, by zapewniona była jego jednolita wykładnia i jednolite stosowanie”.

W ocenie Sądu pytającego, pierwotna przyczyna niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu tkwi zatem w braku jego określoności a nie, jak miałyby to wynikać ze wskazanych w tym przypadku przez ten Sąd wzorców konstytucyjnej kontroli, w niezachowaniu zasady proporcjonalności w ograniczeniu wolności wyrażonej w art. 41 ust. 1 Konstytucji.

Podkreślenia wymaga, że, nadając taką treść zarzutowi czynionemu pod adresem art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., Sąd Apelacyjny we Wrocławiu jako wzorzec kontroli konstytucyjnej wskazał art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Jako podstawy kontroli Sąd pytający nie powołał tu natomiast, w tym przypadku wiodącego (zasadniczego) - jakby wynikało z treści zarzutu - art. 2 Konstytucji, który gwarantuje określoność przepisów prawa.

Zgodnie z art. 66 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) [dalej: ustawa o Trybunale Konstytucyjnym], w postępowaniu przed Trybunałem, toczącym się w przedmiocie kontroli konstytucyjności norm prawnych, obowiązuje zasada skargowości. Trybunał jest przy tym związany granicami pisma inicjującego postępowanie w przedmiocie takiej kontroli.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że wobec niepowołania ani w *petitum* pytania prawnego Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, ani w jego uzasadnieniu art. 2 Konstytucji jako zasadniczego wzorca kontroli, który gwarantuje określoność przepisów prawa, zarzut ujęty w twierdzeniu, że przepis

art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. narusza art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, dlatego że nie został sformułowany „w sposób pozwalający jednoznacznie ustalić, kto i w jakiej sytuacji podlega ograniczeniom i być na tyle precyzyjny, by zapewniona była jego jednolita wykładnia i jednolite stosowanie”, nie może zostać skonfrontowany z tą normą Konstytucji.

W konsekwencji, sposób ujęcia przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zarzutu odnoszącego się do przepisu art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. nie pozwala na kontrolę jego zgodności z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, ponieważ wskazane w pkt 1 *petitum* pytania prawnego wzorce kontroli nie mogą być uznane za wzorce samodzielne do oceny określoności przepisu badanego.

Reasumując tę część rozważań, należy stwierdzić, że postępowanie w sprawie kontroli zgodności art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym - wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

Ocena zarzutu niezgodności art. 14 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. z art. 41 ust. 1 i art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji.

Jako wzorce kontroli Sąd pytający wskazał w tym przypadku art. 41 ust. 1 i art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji.

W ocenie Sądu pytającego, zawarte w zaskarżonych przepisach wyrażenia: „wysokie prawdopodobieństwo” oraz „bardzo wysokie prawdopodobieństwo” są niedookreślone, dlatego że ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. nie zawiera żadnych kryteriów, które pozwalałyby na odróżnienie prawdopodobieństwa wysokiego od bardzo wysokiego, a jednocześnie konsekwencją przyjęcia „bardzo wysokiego prawdopodobieństwa” popełnienia

określonego w art. 14 ust. 3 tej ustawy czynu zabronionego jest pozbawienie wolności osobistej.

Powyższe oznacza, że w uzasadnieniu pytania prawnego Sąd Apelacyjny we Wrocławiu przedstawił argumenty przemawiające za konstytucyjną wadliwością zaskarżonych przepisów podobne do tych, jakie w uzasadnieniu swojego stanowiska zawarł Rzecznik Praw Obywatelskich we wniosku z dnia 16 maja 2014 r., dołączonym do sprawy o sygn. akt K 6/14. Pośród wzorców kontroli Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, podobnie jak Rzecznik, wskazał też art. 41 ust. 1 Konstytucji.

Prokurator Generalny w piśmie z dnia 22 sierpnia 2014 r., przekazanym do sprawy o sygn. akt K 6/14, **podzielił** zastrzeżenia konstytucyjne Rzecznika Praw Obywatelskich, odnoszące się do art. 14 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., i przedstawił stanowisko, że:

„5) art. 14 ust. 2 ustawy powołanej w pkt 1 w zakresie użytego wyrażenia „wysokie prawdopodobieństwo”:

a) jest niezgodny z zasadą określoności przepisów prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji,

b) jest niezgodny z art. 41 ust. 1 Konstytucji;

6) art. 14 ust. 3 ustawy powołanej w pkt 1:

a) w zakresie użytego wyrażenia „bardzo wysokie prawdopodobieństwo”:

- jest niezgodny z zasadą określoności przepisów prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji,

- jest niezgodny z art. 41 ust. 1 Konstytucji,

b) w zakresie, w jakim przewiduje umieszczenie osoby stwarzającej zagrożenie w Ośrodku, jest zgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji”.

Stanowisko Prokuratora Generalnego pozostaje aktualne także w zakresie, w jakim przepisy art. 14 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. zostały

również zaskarżone przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu. Aktualna pozostaje argumentacja przemawiająca za tym stanowiskiem, która została zawarta w piśmie Prokuratora Generalnego z dnia 22 sierpnia 2014 r. (s. 124-128).

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu - jako dodatkowe wzorce kontroli art. 14 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., w określonych zakresach, niewskazane we wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 16 maja 2014 r. - podał art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji.

Art. 42 ust. 1 Konstytucji jest jednak w niniejszej sprawie nieadekwatnym wzorcem kontroli.

Postępowanie określone w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. nie zmierza bowiem do ewentualnego zastosowania wobec osoby stwarzającej zagrożenie środka (w tym środka izolacyjnego) o charakterze represyjnym (karnym), a tylko w przypadku środka o takim charakterze art. 42 ust. 1 Konstytucji mógłby mieć zastosowanie, lecz środka o **charakterze leczniczym**. Celem nadzoru prewencyjnego albo bezterminowej izolacji w Ośrodku nie jest bowiem odpłata za czyn podlegający ukaraniu (czyn bezprawny), lecz konieczność zastosowania odpowiedniej terapii. Szczegółowa argumentacja przemawiająca za takim stanowiskiem została zawarta w piśmie Prokuratora Generalnego z dnia 22 sierpnia 2014 r. (s. 136 i s. 140-143).

Reasumując, należy stwierdzić, że:

- art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. w zakresie użytego wyrażenia „wysokie prawdopodobieństwo” nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji;

- art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. w zakresie użytego wyrażenia „bardzo wysokie prawdopodobieństwo” nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji.

W przypadku obu zaskarżonych norm nieadekwatność wzorca kontroli odnosi się również do, powołanych jedynie jako wzorce związkowe, art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji.

Ocena zarzutu niezgodności art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. z art. 177 Konstytucji.

Zaskarżony przepis brzmi:

„Po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje postanowienie o uznaniu osoby za stwarzającą zagrożenie i zastosowaniu wobec niej nadzoru prewencyjnego albo o umieszczeniu jej w Ośrodku albo postanowienie o uznaniu, że osoba, której dotyczy wniosek, nie jest osobą stwarzającą zagrożenie.”.

Zdaniem Sądu pytającego - co należy przypomnieć - orzekanie sądu *meriti* na podstawie zaskarżonego przepisu nie jest wymierzaniem sprawiedliwości. Sprowadza się bowiem tylko do „akceptacji lub nie opinii biegłych stanowiących rodzaj prognozy i niemożliwych do weryfikacji, co do których to opinii nie dano sądowi nawet możliwości zarządzenia sporządzenia ich po obserwacji w zakładzie psychiatrycznym (art. 13 ust. 1 ustawy)”.

Z powyższego wynika, że Sąd pytający niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu upatruje w naruszeniu zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości.

Problem jednak w tym, że powołany w tym przypadku przez Sąd pytający jako wzorzec kontroli przepis art. 177 Konstytucji nie wyraża zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości, ustanawia jedynie domniemanie właściwości sądów powszechnych w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Art. 177 Konstytucji stanowi, że „sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw ustawowo zastrzeżonych dla właściwości innych sądów”.

W wyroku z dnia 9 grudnia 2003 r., w sprawie o sygn. akt P 9/02, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż w art. 177 Konstytucji „*[u]strojodawca (...) postanowił, że to na sądach powszechnych spoczywa zasadniczy ciężar sprawowania wymiaru sprawiedliwości w imieniu Rzeczypospolitej, a ich właściwość jest niejako domniemana, co oznacza, że w braku wyraźnego zastrzeżenia ustawowego to właśnie sądy powszechne właściwe są do rozpatrzenia sprawy. Tym samym - jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku*

z 9 czerwca 1998 r., sygn. K. 28/97, OTK ZU nr 4/1998, poz. 50 - konstytucyjna gwarancja prawa do sądu oznacza, że <ustawodawcy zwykłemu pozostaje jedynie swoboda wyboru właściwej drogi sądowej - przed sądem powszechnym lub administracyjnym [a] w braku wskazania, iż w konkretnej sprawie, z którą zainteresowany zwrócił się do sądu powszechnego, kompetentny jest inny sąd - sąd powszechny powinien sprawę rozpoznać merytorycznie. Tak należy rozumieć konsekwencje konstytucyjnego domniemania ustanowionego w art. 177 ustawy zasadniczej>. Ten tok rozumowania - na gruncie postępowania cywilnego - podzielił Sąd Najwyższy, stwierdzając w postanowieniu z 21 maja 2002 r., III CKN53/02, OSNC Nr 3/2003, poz. 31, że <sąd - odrzucając pozew z powodu niedopuszczalności drogi sądowej - nie może poprzestać na stwierdzeniu, że sprawa przedstawiona do rozstrzygnięcia nie jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c., lecz zobowiązany jest w uzasadnieniu postanowienia wskazać sąd, dla którego właściwość rozpoznania tej sprawy zostało ustawowo zastrzeżone>. Oczywiście jest, że każdy sąd przystępując do rozpoznania przedstawionej mu sprawy rozważa swą właściwość. Niemniej jednak sąd administracyjny albo wojskowy poszukuje wyraźnej podstawy orzekania i dopiero w jej braku uznaje się za niewłaściwy, natomiast sąd powszechny - w sposób domniemany właściwy we wszystkich sprawach - może uznać swą niewłaściwość tylko wskazując przepis, determinujący właściwość innego sądu.

W doktrynie art. 177 Konstytucji określa się mianem <swoistego domniemania drogi sądowej>, pozostawiającego ustawodawcy wybór pomiędzy sądem powszechnym a sądem administracyjnym. W braku wyraźnego wskazania, że sądem właściwym jest sąd administracyjny (albo wojskowy), podmiot domagający się ochrony swych praw powinien zwrócić się do sądu powszechnego. Z drugiej strony - jeśli takie wyraźne wskazanie ustawowe istnieje, to sąd powszechny nie może sprawy rozpatrzyć, zaś sąd administracyjny nie może jej rozpatrzenia odmówić. Konstytucyjne uregulowanie przesądza, że kompetencja sądu powszechnego nie musi wynikać z pozytywnej normy

ustawowej ją przewidującej, bowiem wystarcza brak ustawowej regulacji, ustanawiającej kompetencję innego sądu” (OTK ZU seria A nr 9/2003, poz. 100).

W tym stanie rzeczy trzeba przyjąć, że art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. nie jest niezgodny z art. 177 Konstytucji.

Jedynie na marginesie należy dostrzec, że zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości **ustanawia art. 175 ust. 1 Konstytucji**, zgodnie z którym wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe.

W wyroku z dnia 13 marca 2012 r., w sprawie o sygn. akt P 39/10, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że *„[z]arówno w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, jak i w doktrynie przyjmuje się, że wymiar sprawiedliwości stanowi działalność państwa polegającą na sądzeniu, czyli wiążącym rozstrzygnięciu sporów o prawo, w których przynajmniej jedną ze stron jest jednostka lub inny podmiot podobny (...). Tak rozumiany wymiar sprawiedliwości sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe (art. 175 ust. 1 Konstytucji). Wyłącznie sądy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości rodzi konieczność zagwarantowania sądowego rozstrzygnięcia każdej sprawy, której przedmiotem jest spór o prawo, zaś stroną sporu jest jednostka lub inny podmiot podobny.*

W doktrynie wskazuje się, że przedmiotowy zakres wymiaru sprawiedliwości jest materialnie zdeterminowany przez art. 45 ust. 1 Konstytucji. Pojęcie <sprawy> jest paralelne z pojęciem <sporu o prawo>, które stanowi jądro wymiaru sprawiedliwości. Należy zatem zauważyć, że wymiar sprawiedliwości obejmuje wszystkie sprawy (spory) dotyczące jednostki (podmiotów podobnych) (...). Również w świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego pojęcie sprawy pozostaje w ścisłym związku z pojęciem wymiaru sprawiedliwości i obejmuje z jednej strony rozstrzygnięcie sporów prawnych, a z drugiej - rozstrzygnięcie o zasadności zarzutów karnych i

wymierzanie kar. Ogólnie rzecz ujmując, pojęcie sprawy oznacza wszelkie sytuacje, w których pojawia się konieczność rozstrzygnięcia o prawach danego podmiotu w relacji z innymi równorzędnymi podmiotami lub w relacji z władzą publiczną, a jednocześnie natura danych stosunków prawnych wyklucza arbitralność rozstrzygnięcia o sytuacji prawnej podmiotu przez drugą stronę tego stosunku (zob. wyrok TK z 10 maja 2000 r., sygn. K 21/99, OTK ZU nr 4/2000 poz. 109 oraz wyrok z 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108)” [OTK ZU seria A nr 3/2012, poz. 26].

W kontekście powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego należy dojść do wniosku, że art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. nie narusza zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości z dwóch powodów.

Po pierwsze, z treści tego przepisu nie wynika, aby ustawodawca „narzucił” sądowi orzekającemu w sprawie tylko jedno z wymienionych w tym przepisie orzeczeń. Wybór jednego z nich należy zatem do wyłącznej kompetencji sądu.

Po drugie, treść art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. w powiązaniu z innymi przepisami tejże ustawy (*vide* - choćby zdanie drugie i trzecie art. 15 ust. 1 i art. 15 ust. 2) nie wskazuje na to, aby orzekanie sądu sprowadzało się li tylko „do akceptacji lub nie opinii biegłych”. Wszak sąd rozstrzyga na rozprawie, w której uczestniczy prokurator i pełnomocnik osoby, której dotyczy wnioski określony w art. 9 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., a także sama ta osoba (o ile sąd uzna jej obecność na rozprawie za konieczną).

Z kolei, z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. wynika, że sąd, dokonując oceny, czy jest konieczne zastosowanie wobec osoby stwarzającej zagrożenie nadzoru prewencyjnego albo umieszczenie jej w Ośrodku, bierze pod uwagę nie tylko uzyskane opinie biegłych, ale **całokształt okoliczności ustalonych w sprawie.**

Ponadto szereg argumentów przemawiających przeciwko zarzutowi Sądu pytającego, odnoszącemu się do art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., zawiera stanowisko Prokuratora Generalnego z dnia 22 sierpnia 2014 r. (s. 106-112) i argumenty te pozostają aktualne.

Nawiązując do stanowiska Prokuratora Generalnego, ponownie należy dostrzec, że ocena, czy poczynione przez biegłych ustalenia co do stanu zdrowia i możliwych przyszłych zachowań badanego uzasadniają uznanie go za osobę stwarzającą zagrożenie, od której to oceny uzależnione jest zastosowanie lub niezastosowanie wobec niej nadzoru prewencyjnego albo umieszczenie lub nieumieszczenie jej w Ośrodku, **wchodzi w zakres stosowania prawa i jest wyłączną kompetencją sądu** (*vide* - stanowisko Prokuratora Generalnego z dnia 22 sierpnia 2014 r., s. 108-109).

Z tych wszystkich względów, wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego